

UPPSALA
UNIVERSITET

2021-12-09 Dnr SAMFAK 2021/164

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i psykologi

Fastställd av Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden 2021-12-09.
Ersätter tidigare studieplan SAMFAK 2016/113 fastställd 2016-10-27.

2021-12-09

Innehåll

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i psykologi.....	3
1. Mål för utbildningen.....	3
2. Behörighet och förkunskapskrav.....	3
2.1. Grundläggande behörighet.....	4
2.2. Särskild behörighet.....	4
3. Antagning och urval.....	4
3.1. Information och utlysning.....	4
3.2. Antagning.....	4
3.3. Urval.....	5
4. Utbildningens innehåll och uppläggning.....	5
4.1. Utbildningens uppläggning.....	5
4.2.Handledning.....	5
4.3 Individuell studieplan.....	6
5. Kurser.....	6
5.1. Kurscykel.....	7
5.2. Kunskapsprov.....	7
5.3. Tillgodoräknande.....	7
6. Avhandling och disputation.....	8
6.1. Avhandling.....	8
6.2. Disputation.....	8
6.3. Licentiatseminarium.....	10
7. Examen.....	10
8. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	10
9. Övriga anvisningar.....	10

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i psykologi

1. Mål för utbildningen

För doktorsexamen ska, enligt examensordningen, doktoranden

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av ämnet psykologi samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av ämnet,
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med empiriska metoder i synnerhet
- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap,
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande,
- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används

Dessa mål gäller i tillämpliga delar även för licentiatexamen.

2. Behörighet och förkunskapskrav

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att sökanden har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som högskolan kan ha föreskrivit, och bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen (jfr. SFS 2010:1064, HF 7 kap 35 §). Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden fattar beslut om föreskrifter om särskild behörighet (AFUU 2 §, RUF 4 §).

2021-12-09

2.1. Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet har den som har avlagt en examen på avancerad nivå, fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Lärosätet får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl (jfr. SFS 2010:1064, HF 7 kap 39 §). Beslut om undantag från krav på grundläggande behörighet fattas av Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden (AFUU 1 §).

2.2. Särskild behörighet

För särskild behörighet att antas till utbildning på forskarnivå i psykologi krävs att den sökande har godkänt resultat på kurser om 90 högskolepoäng i psykologi. Särskild behörighet har också den som i annan ordning inom eller utom landet förvärvat motsvarande kunskaper.

3. Antagning och urval

3.1. Information och utlysning

Utlysning av platser inom utbildning på forskarnivå sker på institutionens webbplats www.psyk.uu.se och på www.uu.se/jobb minst två veckor före ansökningstidens utgång. Vidare återfinns på institutionens webbplats information om hur antagningen till utbildning på forskarnivå går till, tidpunkt för utannonsering av platser inom utbildningen på forskarnivå, de handlingar som ska bifogas ansökan, utbildningens uppläggning och dess finansieringsformer.

3.2. Antagning

Antagning till utbildning på forskarnivå och fördelning av studiestöd sker med öppenhet och i konkurrens. Antagning sker i normalfallet två gånger per år. Ansökan om antagning sker digitalt enligt anvisningar som finns på institutionens hemsida och i aktuell utlysningstext. Fakultetsnämnden får till utbildning på forskarnivå bara anta sökande för vilka det finns en plan för studiefinansiering under hela utbildningstiden, vanligen genom anställning som doktorand. Fakultetsnämnden får dock anta sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om nämnden bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att sökanden kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen (jfr. SFS 2010:1064, HF 7 kap 36 §, RUF 3 §).

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden har delegerat till prefekten vid Institutionen för psykologi att efter samråd med institutionens professorkollegium besluta om antagning till utbildning på forskarnivå. Antagning av doktorander med annan form av studiefinansiering än doktorandanställning beslutas av Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden. Fakultetsnämnden ska även besluta vid antagning till studier på 120 högskolepoäng som avslutas med licentiatexamen, utbildning på deltid samt för sökande med finansiering från andra lärosäten.

2021-12-09

3.3. Urval

Urval bland sökande som uppfyller behörighetskraven ska göras med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig utbildning på forskarnivå och baseras på följande bedömningsgrunder:

- Graden av förmåga att tillgodogöra sig utbildning på forskarnivå samt institutionens förutsättningar att utifrån den sökandes forskningsinriktning erbjuda handledning. Detta urval grundar sig på bedömning av uppsatsarbete om minst 15 högskolepoäng och en av sökanden skriven forskningsplan.
- Vidare bedöms sökandens meriter i förhållande till de rekommenderade erfarenheter som specificeras under den ledigkjungjorda utbildningsplatsen.
- Även intervjuer kan förekomma som ett led i urvalsproceduren.

Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får dock inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande (jfr. SFS 2010:1064, HF 7 kap. 41 §).

4. Utbildningens innehåll och uppläggning

4.1. Utbildningens uppläggning

Utbildning på forskarnivå i psykologi avslutas med doktorsexamen eller licentiatexamen. Utbildningen ska omfatta 240 högskolepoäng för doktorsexamen och 120 högskolepoäng för licentiatexamen. En doktorand som antagits till utbildning på forskarnivå som ska avslutas med doktorsexamen kan, om han/hon så önskar, avlägga licentiatexamen som ett etappmål.

En sökande kan också, om han/hon så önskar och fakultetsnämnden bedömer det som lämpligt, bli antagen till utbildning på forskarnivå om 120 högskolepoäng som avslutas med licentiatexamen (AFUU 3 §).

Utbildning på forskarnivå i psykologi som avslutas med doktorsexamen omfattar fyra års nettostudietid och består av en kursdel om 60 högskolepoäng och en doktorsavhandling om 180 högskolepoäng.

Utbildning på forskarnivå i psykologi som avslutas med licentiatexamen omfattar två års nettostudietid och består av en kursdel om 30 högskolepoäng och en licentiatuppsats om 90 högskolepoäng.

De båda delarna av utbildningen bör genomföras parallellt och doktoranden rekommenderas att tidigt påbörja sitt avhandlings-/uppsatsarbete. Detta arbete ska avrapporteras, dels vid ett obligatoriskt halvtidsseminarium eller licentiatseminarium, dels vid ett obligatoriskt slutseminarium. Doktoranden ska ha uppnått 30 högskolepoäng av kursdelen inför halvtids-/licentiatseminariet och samtliga 60 högskolepoäng inför slutseminariet.

4.2.Handledning

För varje doktorand ska utses två handledare, varav en huvudhandledare med huvudansvar för utbildningen – inklusive avhandlingsarbetet – och en biträdande

2021-12-09

handledare. En av handledarna ska vara anställd vid eller adjungerad till Uppsala universitet. Handledarna ska ha doktorsexamen/ motsv. och åtminstone en av handledarna ska vara docentkompetent (jfr. 1 § AFUU).

Doktoranden har rätt till handledning under utbildningen, så länge inte rektor med stöd av HF 6 kap. 30 § beslutar något annat. En doktorand som begär det ska få byta handledare. (jfr. SFS 2010:1064, HF 6 kap 28 §).

Huvudhandledare ska senast under sitt första år som handledare genomgå handledarutbildning och detsamma rekommenderas för biträdande handledare. I uppdraget som handledare ingår ansvar för att forskningen utförs i enlighet med god forskningssed (jfr. RUF 8 §).

4.3 Individuell studieplan

För varje doktorand ska det upprättas en individuell studieplan. På delegation av Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden ska den fastställas av Institutionens för psykologi prefekt, efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare.

Den individuella studieplanen ska innehålla en tidsplan för doktorandens utbildning, uppgifter om hur doktorandens handledning är organiserad, en beskrivning av de åtaganden i övrigt som doktoranden och fakultetsnämnden (dvs. institutionen) har under utbildningstiden, och vad som i övrigt behövs för att utbildningen hela tiden ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt.

Av den individuella studieplanen ska det framgå hur den forskarstuderande genom handledning och andra utbildningsinslag rörande forskningsetik, särskilt med avseende på god forskningssed och etikprövning, utveckla sin förmåga att ta ansvar för att god forskningssed följs i forskningen.

Den individuella studieplanen följs upp av fakultetsnämnden minst en gång per år enligt särskild ordning. Vid uppföljningen ska fakultetsnämnden informeras om hur utbildningen framskrider. Fakultetsnämnden kan då eller vid något annat tillfälle när det är motiverat göra de ändringar i den individuella studieplanen som behövs. Utbildningstiden får förlängas bara om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet. Innan en ändring görs ska doktorand och handledarna ges möjlighet att yttra sig.

Doktoranden, handledarna och prefekten ska skriftligen intyga att de har tagit del av den individuella studieplanen och de ändringar som görs i den (jfr. SFS 2010:1064, HF 6 kap 29 §).

Blankett för individuell studieplan hämtas på fakultetens webbplats www.samfak.uu.se.

5. Kurser

Utbildning på forskarnivå i psykologi som avslutas med doktorsexamen består av en kursdel omfattande 60 högskolepoäng (hp), vilka fördelas så att 22,5 hp ska vara metod och 22,5 hp ska vara ämne-teori och 15 hp valfria kurser.

2021-12-09

Obligatoriskt 45 hp :

- Allmän forskningsmetodik: Data, design och analys, 22,5 hp (består av delkurserna Design och analys [inklusive forskningsetik] 15 hp och Psykologiska mätmetoder och mätteori, 7,5 hp).
- Ämne-teoretiska kurser vid den egna institutionen inom minst tre av följande psykologiska områden 22.5 hp, Utvecklingspsykologi, Klinisk psykologi, Biologisk psykologi, Kognitionspsykologi, Perceptionspsykologi, Socialpsykologi och Personlighetspsykologi.

Valfria kurser 15 hp:

- Forskarutbildningskurser inom metod eller ämne-teori vid den egna institutionen eller annorstädes, vilka godkänts av forskarutbildningsnämnden, 15 hp.

Det förväntas att de ämne-teoretiska och valfria kurserna väljs i samråd med handledaren så att de tillsammans garanterar ett innehåll med en bredd som går utöver avhandlingens ämne. Det förväntas också att doktoranderna aktivt deltar i institutionens allmänna seminarier under hela forskarutbildningen, med syftet att bidra till examensmålen som anges för doktorsexamen, Högskoleförordningen 1993:100, Bilaga 2, om ett *brett kunnande inom och en systematisk förståelse av* forskarutbildningsämnet.

Utbildning på forskarnivå i psykologi som avslutas med licentiatexamen består av en kursdel omfattande 30 högskolepoäng, vilka fördelas så att 15 högskolepoäng ska vara metod och 15 högskolepoäng ska vara ämne-teori och valfria kurser. Det förväntas att kurserna väljs i samråd med handledaren så att de tillsammans garanterar ett innehåll med en bredd som går utöver licentiatuppsatsens ämne.

5.1. Kurscykel

De obligatoriska kurserna löper kontinuerligt vartannat år men avvikelser i kurscykel kan ske. Förutom de som ovan nämns kan också andra tillfälliga kurser ges på institutionen. Information lämnas av studierektor för utbildning på forskarnivå.

5.2. Kunskapsprov

Varje kurs inom utbildning på forskarnivå avslutas med skriftligt eller muntligt prov. Proven bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. Betyget ska bestämmas av en av prefekten särskilt utsedd lärare (examinator). Följande lärarkategorier får utses som examinators inom utbildning på forskarnivå: Professorer, docenter, universitetslektor som avlagt doktorsexamen och prövats av rekryteringsgrupp (sökta och fått anställning i konkurrens), biträdande lektor samt forskarassistent.

5.3. Tillgodoräknande

Doktorand, som vid annan högskoleenhet har godkänts på kurs som ingår i utbildning på forskarnivå, har rätt att tillgodoräkna sig denna efter rekommendation av handledare och ansökan om tillgodoräknande har tillstyrkts av forskarutbildningsnämnden. Detsamma gäller kurser som ges på forskarutbildningsnivå på annan institution vid Uppsala universitet eller annat universitet. Om särskilda skäl föreligger, vilka motiveras av handledaren, kan kurser på avancerad nivå och i vissa fall grundnivå komma att tillgodoräknas efter godkännande i forskarutbildningsnämnden.

2021-12-09

Högskolepedagogisk grundkurs, 7,5 hp får inte tillgodoräknas som kurspoäng i forskarutbildningen, men doktorandanställningen förlängs i den omfattning som motsvarar kursens längd.

6. Avhandling och disputation

6.1. Avhandling

Doktorsavhandlingen ska utformas antingen som ett enhetligt, sammanhängande vetenskapligt verk (monografiavhandling) eller som en kort sammanfattning – ramberättelse – av vetenskapliga uppsatser, vilka doktoranden har författat ensam eller gemensamt med andra personer (sammanläggningsavhandling).

Doktorsavhandlingen och de i förekommande fall vetenskapliga uppsatserna i en avhandling ska ha sådan kvalitet att den uppfyller rimligt ställda krav för att antas till publicering i ett vetenskapligt forum. På Institutionen för psykologi består en sammanläggningsavhandling i normalfallet av 3 artiklar där doktoranden är försteförfattare på alla 3 artiklar eller av 4 artiklar där doktoranden är försteförfattare på minst 2 av artiklarna. Bedömningen görs dock individuellt för varje avhandling utifrån att bidraget och arbetsinsatsen ska motsvara ovanstående riktmärke i ljuset av utbildningens längd samt examensmålen. Minst en av artiklarna där doktoranden är förstaförfattare ska vara publicerad eller accepterad för publicering i en vetenskaplig peer reviewed tidskrift. Doktorandens bidrag till samtliga vetenskapliga arbeten som ingår i avhandlingen ska anges på ett särskilt formulär som inkluderas i den tryckta avhandlingen.

Licentiatuppsatsen, som ska motsvara ungefär halva doktorsavhandlingsarbetet, kan dels utgöras av vetenskapliga uppsatser med en mindre ”kappa” än ovan, dvs normalt 2 publiceringsbara artiklar med licentiaten som första författare på åtminstone den ena artikeln och en sammanfattning, och dels en mindre omfattande monografi än ovan. Avhandlingar och uppsatser inom sammanläggningsavhandlingar som författas av flera personer kan tillgodoräknas i licentiat- eller doktorsexamen enbart om det i huvudsak går att särskilja författarnas insatser (jfr. 6 § AFUU).

Ämnet för avhandlingen och avhandlingens språk bestäms tillsammans med handledarna. Till varje avhandling ska fogas ett kortfattat engelskspråkigt referat (*abstract*).

Avhandlingsmanuskripten ska läggas fram vid ett eller flera forskningsseminarier eller genomgå motsvarande granskning genom institutionens försorg. Anslag av statsmedel till tryckning av doktorsavhandling utgår enligt av fakultetsnämnden bestämda regler.

Detta gäller, i tillämpliga delar, även licentiatuppsatser.

6.2. Disputation

Doktorsavhandlingen ska försvaras muntligen vid en offentlig disputation. Tid och plats för disputationen beslutas av dekanus. Disputation och licentiatseminarium får äga rum under terminstid samt under sommaruppehållet med undantag för perioden 15 juni t.o.m. 15 augusti (jfr. RUF 11 §).

2021-12-09

Disputationen ska tillkännages i god tid (minst tre veckor) genom elektronisk spikning. Förkortad tillgänglighetstid får medges av dekanus endast om det finns synnerliga skäl (jfr. UFV 2019/641, 9 § RUF). De s.k. spikbladen ska således publiceras digitalt, men kan också anslås på anslagstavlan i Universitetshuset. För sammanläggningsavhandlingar gäller även obligatorisk digital publicering av ramberättelsen. Då antagning skett med licentiatexamen som slutmål ska digital publicering av spikblad ske (jfr. UFV 2019/641, 9 § RUF).

Uppsala universitets riktlinjer för utbildning på forskarnivå anger att en avhandling ska under minst tre veckor innan disputation finnas tillgänglig på universitetsbiblioteket i det antal exemplar som behövs för att möjliggöra en tillfredsställande granskning av avhandlingen före disputation (RUF 9 §). Fakultetsnämnden har delegerat till institutionsstyrelsen att besluta om minimiantal för tryckta upplagor av olika typer av avhandlingar (SAMFAK 2021/144). Institutionen ansvarar för att avhandlingen sprids till lämpliga mottagare, däribland opponent, betygsnämnd och ordförande vid disputationen samt till institutioner inom landet med forskning och utbildning på forskarnivå inom det vetenskapsområdet som avhandlingen tillhör.

Disputationen ska ledas av en ordförande. Vid disputationen ska det finnas en opponent. Beslut om ordförande vid disputationen, opponent samt betygsnämnd fattas av dekanus efter ansökan på en blankett, som kan hämtas på fakultetens webbplats www.samfak.uu.se.

Opponenten har rätt att vara närvarande vid sammanträden med betygsnämnden och delta i överläggningarna. Opponenten deltar dock inte i den avslutande beslutsdiskussionen varvid han eller hon normalt lämnar sammanträdesrummet. Detsamma gäller huvudhandledaren, om han eller hon inte är ledamot.

Normalt består en betygsnämnd vid Samhällsvetenskapliga fakulteten i Uppsala av tre ledamöter, varav en ska väljas till ordförande. Sammansättningen ska normalt vara följande: en ledamot kommer från den egna institutionen, en ledamot kommer från en annan institution inom Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Uppsala universitet och en ledamot kommer från ett annat lärosäte därtill bör en reserv utses (jfr UFV 2019/641). Ledamöterna i betygsnämnden ska vara docentkompetenta. Den som har varit handledare för doktoranden får inte ingå i nämnden annat än om det finns synnerliga skäl, och då först efter beslut av rektor. Nämnden ska utse ordförande inom sig. Vid utseende av betygsnämnden ska en jämn könsfördelning eftersträvas. Sålunda ska betygsnämnden bestå av såväl kvinnor och män, om inte synnerliga skäl talar emot detta. Dispens kan endast beviljas av dekanus.

En doktorsavhandling ska bedömas med något av betygen godkänd eller underkänd. Någon motivering till beslutet godkänd ska inte anges i examensbeviset eller i betygsnämndens protokoll. En ledamot i betygsnämnden som vill reservera sig mot majoritetens beslut kan i protokollet eller annan beslutshandling, dock ej i examensbeviset, låta anteckna avvikande mening. Vid betygsättningen ska hänsyn tas till innehållet i avhandlingen och till försvaret av avhandlingen. Betyg för en doktorsavhandling ska beslutas av betygsnämnd, som utses särskilt för varje avhandling.

Alla kurspoäng ska vara avklarade innan disputation äger rum.

2021-12-09

6.3. Licentiatseminarium

Licentiatuppsatsen ska försvaras muntligt vid ett offentligt seminarium. Den bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. Vid betygsättningen ska hänsyn tas till innehållet i uppsatsen och till försvaret av den.

Betyget bestäms av en examinator, som utses av prefekten.

Alla kurspoäng ska vara avklarade innan seminariet äger rum.

Tid och plats för seminariet beslutas av prefekten.

7. Examen

Doktorsexamen i psykologi uppnås efter att doktoranden fullgjort en utbildning på forskarnivå om 240 högskolepoäng inom ämnet och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid en offentlig disputation försvarat en doktorsavhandling, som godkänts av betygsnämnden.

Licentiatexamen i psykologi uppnås efter att doktoranden fullgjort en utbildning på forskarnivå om 120 högskolepoäng inom ämnet och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid ett seminarium försvarat en licentiatuppsats, som godkänts av examinator.

Examensbevis utfärdas av rektor efter ansökan till Examensenheten.

8. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Föreliggande studieplan träder i kraft 9 december 2021. Tidigare studieplan upphör att gälla för doktorander som antagits till utbildning på forskarnivå efter detta datum.

Doktorander som antagits före detta datum kan, om det med hänsyn till utbildningens gång är möjligt, begära att få övergå till den nya studieplanen. Beslut om övergång till ny studieplan fattas av prefekten efter samråd med handledare och examinator, som ska bevilja eventuella dispenser från obligatoriska moment i den nya studieplanen.

Doktorander som antagits enligt tidigare gällande studieplan har rätt att fullfölja utbildningen enligt denna.

9. Övriga anvisningar

Gällande författningsbestämmelser om utbildning på forskarnivå framgår av:

- Högskoleförordningen (HF), kap. 5 (anställning som doktorand), kap. 6 (utbildningen) och kap. 7 (tillträde till utbildningen)
- Antagningsordning och föreskrifter för betyg inom utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet (AFUU), UFV 2010/472
- Riktlinjer för utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet (RUF), UFV 2019/641
- Delegation av beslut av minimiupplaga av doktorsavhandlingar SAMFAK 2021/144
- Samhällsvetenskapliga fakultetsnämndens delegationsordning och beslutsstrukturer (www.samfak.uu.se)

2021-12-09
